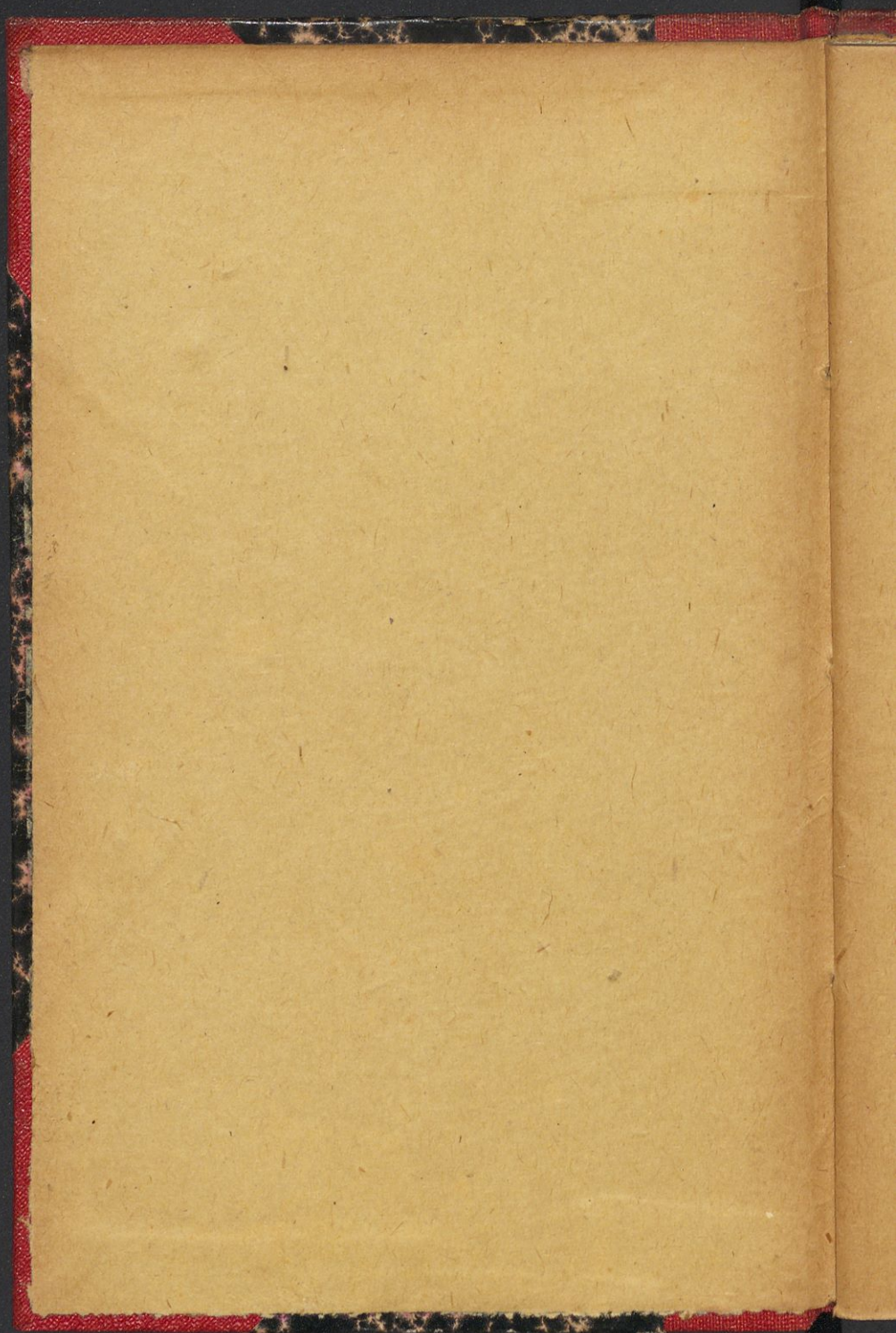
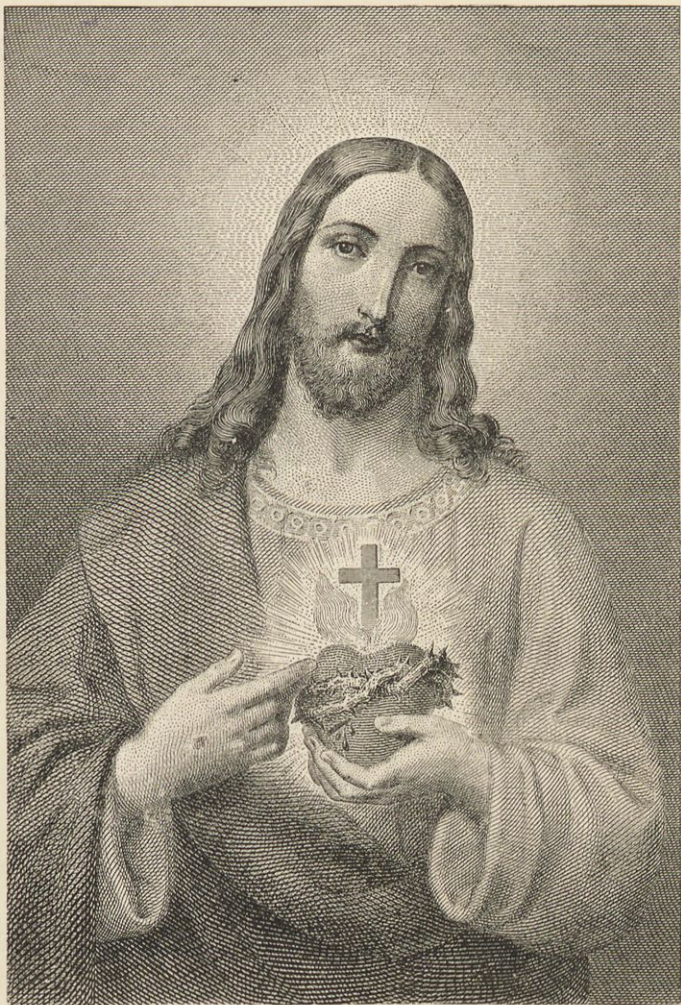

45333

Dulce Cor Iesu, sis amor meus!

(Indulgentia 300 dierum semel in die. S. Indulg. Congr. die 21. Maii 1892).

A33

C
557.

Štirje govori

prevzvišenega in milostljivega
gospoda

Dr. Mihaela Napotnik,

kneza in škofa Lavantinskega,

meseca avgusta leta 1906.

V Mariboru, 1906.

V založbi pisatelja. — Tiskala tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

45333

Nr. 3800.

Imprimatur!

Pr.-Ep. Ordinariatus Lavantinus Marburgi,
die 20. Septembris 1906.

L. S.

† Michael,
Princeps-Episcopus.

030037486

Uvodni govor

k začetku in otvoritvi škofijske sinode,
prednašan na prvem občnem zborovanju, dne 6. avgusta 1906.

Hvaljen bodi Jezus Kristus!
Vekomaj. Amen.

V Gospodu ljubljeni sinodalci!

Med molitvijo najslajšega psalma psalmov: Glej, kako dobro in kako prijetno je, ako bratje skupaj prebivajo (Ps. 132, 1), smo vstopili v ta hram božji, kjer je pričujoča z nami vred presveta Trojica, smo prišli v to kraljevo hišo, kjer bomo z združenimi močmi, s skupnimi molitvami ter z zedinjenim trudom in naporom opravljali prevažne posle škofijskega zbora, in kamor bo Gospod pošiljal blagoslov in življenje na vekomaj. (Ps. 132, 4).

Pozdravljeni mi torej bodite vsak posebe in vsi skupaj, ki ste prihiteli veselega in pripravnega srca iz bližnjih in daljnih pokrajin razsežne vladikovine k peti škofijski sinodi, ki se naj obhaja k povišanju slave božje in v po-pešitev vzveličanja neumrljivih duš!

Iz močno ganjenega srca vas v Gospodu pozdravljam, v Gospodu, pravim, ki vas je pripeljal krepke sem in ki vas bo privedel zdrave zopet na vaš dom!

Odličnejšega, koristnejšega, prijetnejšega opravila ne vem, ima li škof — da govorim z besedami preslavnega svetovavca svete kongregacije obredov, Jerneja Gavanta — nego je škofijski zbor, če se vrši po lepem redu. To je namreč opravilo nad vse odlično, ker se na tem shodu v najlepšem blesku razodevlje celota in enota duhovništva svete Cerkve. Nad vse koristno, tako po odlokih, ki se tam potrdijo, kakor po pregledu črez duhovnike, ki ga daje sinoda. Ravnotako nad vse prijetno zavoljo raznovrstnih obredov pri pripravah, daritvah, slavnostnih obhodih, pri molitvah, propovedih, veroizpovedanjih, pri volitvah duhovniških službenikov, duhovnih vajah, priprošnjah za umrle, skupnih vzklikih in kar je drugo takega.¹

Namen in pomen sinodalnega shoda vam je, mislim, tako dobro znan. Na škofijski sinodi se naj z natančnim in resnim preudarkom vse to pretehta in določi, kar zadevlje v teh viharnih časih slavo božjo in ohranitev svete vere, krasoto bogoslužja in škofljanov večni blagor, vzorni red med kleriki in njih vzveličavno in temeljito izobrazbo, pa tudi, kar je v zvezi z izvrševanjem cerkvenih postav in z izboljšanjem občne nravnosti in s poučevanjem mladine v resnicah svete vere, zlasti pa, kar more družbi pripomoči do miru in sloge.

Nadalje naj bo naša skrb in marljivost, da se z božjo pomočjo izločijo iz škofije raznovrstna zla; da se oni, ki so zašli od prave vere, vrnejo na pot resnice, na stezo pravice in vzveličanja; da se odstranijo grešne navade in da katoliška vera od dne do

¹ Barthol. Gavantus, Praxis exactissima dioecesanæ Synodi cum theoria celebrandæ. In quatuor distributa partes, in quibus, quid ante Synodum, in Synodo, post Synodum propriis cum formulis et doctorum annotationibus agendum, explicatur. Venetiis, 1726. Str. 230.

dne krepkeje živi ter gospoduje: in da se tako razvija in razcvita bogoljubnost, sramežljivost, poštenost, pravičnost, ljubezen in vse druge krščanske čednosti, to pa v prid in blagor duhovnikom in vernikom.

Vendar pa, častiti gospodje, nikar ne pričakujte teh vzveličavnih učinkov od vnanjih obredov sinode, marveč od duha, ki naj vlada na sinodi, od duha Kristusovega. Kaj je laglje, nego sklicati sinodo ali se je udeležiti? Sinoda je zunanja skorja, duh svete Cerkve pa ji mora biti jedro. Da bo tvoj prihod k sinodi koristen, pridi s pripravnim srcem in s trdnim sklepom, obnoviti se, odpreti svoje srce izlivu duha cerkvenega. Vsi moramo prijeti za orožje svete Cerkve, vrniti se k cerkvenim postavam, navzeti se cerkvenega duha ter zanetiti v sebi ogenj ljubezni do Boga in plamen ljubezni do bližnjega, da dosežemo vzveličavni namen sinode. Mrzli členi se ne dajo zvezati v neločljivo verigo; prej jih moramo razbeliti. Slično naj se srca sinoditov prej razvnamejo v plamenu neminljive ljubezni, da se bodo združila v nepobitno četo za vojskovanje vojsk Gospodovih, kakršna je bila četa junaka Gedeona, ko je razkropil in pomoril sovražne Madianite.

Sinoda je podoba mašniškega posvečenja. Kakor k posvečenju kleriki prihajajo dobro pripravljeni, kakor za nje pošilja verno ljudstvo vroče prošnje in molitve k Bogu, da bi bili vredni posvečenja, posvečenci pa se vračajo polni dobrega duha med vernike, da bi jih s polaganjem svojih rok deležne delali nebeških blagodarov, ki so jih sami prejeli: enako naj napolni sveti obred sinode dušne pastirje z dobrim duhom, ki ga oni naj zatem delijo verni čredi Gospodovi, jim izročeni. Zato so tudi za obhajanje sinode zaukazane posebne prošnje in molitve.

Na škofijskem zboru naj se obnovi naš duh, in srce naj postane sprejemljivo in pripravno za

pouk, drugače bi pogrešali zaželjenega sadú sinode. Zemlja, katera pije dež, ko večkrat nanjo pride, in obrodi prijeten sad njim, ki jo obdelujejo: prejme blagoslov od Boga; katera pa rodi trnje in osat, je malovredna in blizu prekletstva: njen konec je požganje. (Hebr. 6, 7. 8).

Strašni ta izrek apostola Pavla navedem, da, če je kateri izmed sinoditov prišel z duhom, ki sicer pije dež in roso božje milosti, pa prinaša slab in malopriden sad, da se, pravim, tacega duha docela iznebi v dnevih sinode. In v tej nadi nadaljujem s sv. Pavlom: Upamo pa od vas, preljubi, kaj boljšega in kar prinese vzveličanje, dasiravno tako govorimo. (Hebr. 6, 9). Vem in javno izpričujem: tu na tej sinodi so se sešli pobožni duhovniki, marljivi učniki, dobri pastirji. Za to sklepam s slavnim učnikom narodov: Želimo pa, da bi kazal vsa kateri izmed vas ta isto skrb, da se mu izpolni upanje ob koncu. (Hebr. 6, 11).

Na sinodi moramo delati na to, da se ne bo moglo klicati o nas: Gorjé duhovnim ribičem, ki pač zaslužijo, da bi sami bili vrženi med malovredne ribe! Gorjé pastirjem ove, ki sami spadajo med volkove! Gorjé delavcem, ki bi naj pomagali pri žetvi Gospodovi, pa sami niso vredni druga, nego da se zvežejo in v ogenj vržejo in pa sežgó liki pleve! — Na sinodi moramo skrbeti za to, da bodo v prihodnje zmeraj goreče svetilke v naših rokah. Za naše podanike je dosti ena edina goreča in sveteča svetilka v roki, ker bodo dajali samo za se odgovor vsevednemu Sodniku; pa mi duhovniki, mi moramo držati v obeh dvih rokah žarno žareči svetilki zato, ker bo sodil nas in vse, ki so

izročeni naši skrbi, Kristus Jezus, ki bo prišel soditi žive in mrtve in vesoljni svet z ognjem.

V Kristusu preljubljeni sinodalci!

Od vseh strani se dandanes sliši klic: Mi moramo napredovati s časom! Novodobni ali, kakor pravijo, modêrni moramo vsi biti. Pripustimo in priznamo ta poznani klic, privolimo v to modernost ali novodobnost.

Ni novodoben ali modêren, da rabim novotni izraz, dušni pastir, ki ne ljubi svete katoliške Cerkve, matere in učiteljice celega sveta, ter ne izpolnjuje njenih zapovedi; ki ni v sinovski ljubezni in pokorščini vdan vidnemu namestniku Kristusovemu na zemlji, rimskemu papežu Piju X.; ki ne časti in ne posluša svojega škofa, postavljenega od Sv. Duha, da vlada in vodi škofijo; ki ne spoštuje ostalih svojih predstojnikov; ki ni marljiv in skrben v izpolnjevanju svojih dolžnosti do Boga, do samega sebe in do vernikov; ki zvito obira svoje sobrate; ki dobre časnike odklanja, slabe pa prebira in vzdržuje; ki skrivaj ali javno ugovarja ter nasprotuje načrtom in dejanjem, koristnim za škofije blagor. Marsikateri duhovnik tarna, da se njegovi blagi nameni in trudapolni naporj premalo po godu iztekajo, da njegovo delovanje v dušoskrbju nič ali le malo sadú prinaša. Tak bi hotel gospodovati nad verniki in nad duhovniki, sam pa noče biti pokoren svojim postavnim predstojnikom, marveč prevzetno presoja njih naredbe, brezskrbno prezira njih sva-ritve in ukaze. Ni čudo, če njemu, ki je predstojnikom nepokoren, njegovi lastni podložniki nočejo biti poslušni.

O predragi zborovalci! Pohlep po svobodi in neodvisnosti se je polastil tudi novodobne duhovščine,

pa je dal povod raznim razporom in nepotrebnim prepirom. Vediti, v Gospodu ljubljani, da se je treba tudi za pravično stvar potegovati le na pravičen način, nikakor pa se ne smejo reševati preporne zadeve na lastno roko, brez vsega ozira na cerkvene postave in na pravice predstojnikov.

Pač pa je modêren tisti dušni pastir, ki se v svojem mišljenju strinja s sveto Cerkvijo, ki spoznava potrebe časa ter se na vso moč trudi, da bi jim zadostil na vzveličaven način; kateremu je prva skrb čast božja in vzveličanje duš; ki z božjim Pastirjem kliče: Imam še druge ovce, katere niso iz tega hleva; tudi tiste moram pripeljati, in bodo moj glas poslušale, in bo en hlev in en pastir. (Jan. 10, 16).

Oni dušni pastir je modêren, ki oznanjuje evangelj Kristusov z besedo, s pisom in z dejanjem; ki dobro pozna tihotapske in skrivne zmote ter se pogumno bori zoper nje z orožjem vede, katero zajema iz svetega pisma, iz božjega razodetja, iz svetih očetov in pa iz pameti, katera se klanja krščanskemu modroslovju; novodoben je tisti, ki podpira cerkvene bratovščine in krščanske družbe; ki skrbi za ono omiko ljudstva, katera mu služi v časni in večni blagor; ki postane vsem vse, da bi vse vzveličal. (I. Kor. 9, 22).

Modêrni dušni pastir vztrajno dela, četudi žanje le nehvaležnost, čeprav ga hudobni ljudje obrekujejo in sramoté, dasiravno ga brezbožni in malopridni časniki prijemajo in napadajo. On se še veseli nad tem, da je bil vreden spoznan, zavoljo Jezusovega imena zasramovanje trpeti. (Dej. ap. 5, 41).

Modêren duhovnik je tisti, ki s svojim višjim pastirjem čuti, dela, trpi: ne meneč se za mržnjo,

zasmeh in napade nasprotnikov, v spominu na one besede: Učenec ni več od učenika. (Luk. 6, 40). Hlapec ni večji od svojega gospoda. Ako so mene preganjali, bodo tudi vas preganjali. (Jan. 15, 20).

Vsaakega, kdor je pravičen in pobožen, črtijo, zakaj bi potem ne črtili zares modêrnega duhovnika, ki hodi po pravih potih, ki neustrašno stoji in moško ravna po vzgledu junaškega Juda Makabejca, hrabro kličočega: Bolje nam je umreti, kakor pa videti nesrečo našega ljudstva in našega svetišča. Kakor je pa volja v nebesih, tako se zgôdi! (I. Mak. 3, 59. 60). In če bi prevladovali zalezovalci, o katerih Kristus pravi: To je vaša ura in oblast teme (Luk. 22, 53), in če bi se družil s temo duhovni sobrat, o katerem velja Pridigarjev rek: Neumnež hodi po temi (Prid. 2, 14): v pravem zmislu modêrni dušni pastir se ustavlja, močen v veri, pripravljen umreti za Kristusa, ki se je zagrozil brezvestnemu izdajavcu: Gorjé tistemu človeku, po katerem bo Sin človekov izdan: bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen tisti človek. (Mark. 14, 21).

Krščansko-katoliško moderna duhovščina, da govorim bolj splošno, ne išče, kar je svojega, marveč kar je božjega, in kar je vernih ovčic. Najbolj goji nadnaravne darove in jih varuje in jih delí, zlasti pa brani temelj in korenino vse krščanske pravičnosti: visoko ceni tisto, kar je za vse ljudi začetek vzveličanja: sveto katoliško vero. To ohraniti in širiti celotno in neoskrunjeno, to je modêrne duhovščine skrb, ker ji je znano, da je katoliška vera pred devetnajstimi stoletji prenovila zemlje obraz, in da tudi sedanji vek brez nje ne more obstati.

Duhovščina Lavantinska gotovo želi vse v Kristusu prenoviti, zato se žrtvuje potrebam časa, nikakor pa se ne klanja duhu časa.

In takih modêrnih dušnih pastirjev je treba sveti materi Cerkvi, takih si željno želijo sveti oče Pij X.,¹ takih živo potrebuje škof Lavantinski, da bi mogel obnoviti škofijo na dobro stran, takih si prosijo verniki, da bi se mogli vzveličati, takih terja vsa domovina, da bi mogla prospevati in cveteti.

V Gospodu ljubljeni sinodalci!

Skrb pričujočega zbora bo, da postanemo modêrni, to je obnovljeni v Svetem Duhu, da se preobrazimo po duhu Kristusovem: in preobrazili bomo škofijo; da poboljšamo sebe v duhu svete Cerkve: in poboljšali bomo škofljane.

Ta namen ima vsa slavnost škofijske sinode, ki se začenja s tem današnjim večerom, to name ravajo sinodalne določbe, ki jih bom objavil tekom sinode. Hočem pa vas še zagotoviti, da pri sestavi teh določil nisem imel nič druga pred očmi, nego da poskrbim za tem boljšo in tem ročnejšo upravo Lavantinske cerkve. Večkrat sem sam pri sebi premišljeval: Moja naloga je, da pasem čredo Gospodovo: skrbeč za njo ne prisiljeno, ampak radovoljno po Bogu; ne kakor da bi gospodoval nad duhovništvom, (ki je lastnina božja), ampak kakor vzgled in vzor svoje črede iz srca; drugače namreč ne bom prejel, kadar se bo prikazal Knez pastirjev, nevenljivega venca slave. (I. Petr. 5, 2—4).

¹ Berite najnovejšo okrožnico Pieni P' animo z dne 28. julija 1906, poslano italijanskim škofom, o spletkah duhovništva, o nja pokorščini ter neodvisnosti. (Slovenski prevod glej: Cerkveni zaukaznik za Lavantinsko škofijo, od dne 1. septembra 1906. Štev. X. odstavek 80., str. 109—111).

Ker pa se tako velike in važne naloge morejo izvršiti boljše z božjo močjo, kakor pa z mojim naporom in z vašim trdom, se v ta namen, da bi prav in po redu obhajal pričujočo sinodo, ravnam po nasvetu sv. apostola Jakoba ter prosim z zaupanjem, brez vsega pomišljanja, modrosti od Boga, kateri jo daje vsem obilno. (Jak. 1, 5. 6).

Brez milosti božje ne moremo ničesar storiti. Zato je treba najprvo prositi in goreče moliti za nebeško pomoč, kakor smo že prosili, in sedaj, v tem trenutku, iznova goreče molimo. Najsvetejšo Trojico vabim in kličem, naj oblagodari ter spremlja naša posvetovanja in dejanja s svojo mogočno milostjo! Z največjo kolikor možno in pa s prisrčno pobožnostjo prosim Boga Očeta, naj nam po svojem Sinu Jezusu Kristusu našem Gospodu, ki je glasom svoje obljube v naši sredini — zbrani smo namreč v njegovem imenu (Mat. 18, 20) — naj nam hiti na pomoč pri našem težavnem delu, ki ga začenjamo v blagor in pa v tolažbo škofije, da ga bomo z zaželenim uspehom končali! In Sveti Duh, ki je luč človeških src in ki z ognjem svoje nebeške milosti ogreva srca in duše, naj se milostno v nas razlije ter nas naj napolni!

To naj nam izprosi preblazena devica in božja mati Marija, čije najčistejšemu Srcu se hočemo vsi posvetiti, ravno tako kakor najsvetejšemu Srcu njenega in božjega Sina Jezusa Kristusa.

Ob strani naj nam stojijo sv. apostol Andrej, patron škofije, sv. Janez Krstnik, sv. Alojzij, sveta škofa spoznavalca Ciril in Metod in vsi nebeščani, ki se častijo kot varuhi vseh cerkvâ po naši širni škofiji!

Pod vodstvom božjim in v spremstvu božje Matere, ki je življenje, sladkost in upanje naše, ter s

pomočjo vseh svetnikov bomo vse, kar smo danes v dobrih nadah pričeli, tudi z najugodnejšimi uspehi končali. In zvali bomo dneve te sinode dneve najslavnejše in pa najsvetejše. (Lev. 23, 21).

To naj nam milostno Bog podeli po svojem usmiljenju! Amen.

Govor

v prvi javni seji škofijske sinode,
na praznik sv. Kajetana, dne 7. avgusta 1906.¹

Vse premorem v njem, kateri
me dela močnega. (Filiplj. 4, 13).

Častiti dušni pastirji!

V tej prvi slovesni seji je moja vroča želja, govoriti vam svete besede, ki bi vam mogle koristiti z ozirom na mašniško življenje in na pastirsko službovanje. Vse besede, ki jih hočem zdaj govoriti, izvirajo samo iz tega edinega namena: pouspešiti kolikor moč svoje lastno in vaše in naših vernikov vzveličanje. Govoril bom z božjo pomočjo o težkočah in prijetnostih življenja dušopastirskega, o bridkostih in sladkostih življenja dutovniškega.

Moj nauk ni moj, ampak tistega, kateri me je poslal. (Jan. 7, 16).

V Gospodu ljubljeni bratje in sinovi!

Po grehu so naši prvi starši izgubili prvotno blaženost. Od tedaj je usoda zemljanov taka, da nihče na tem svetu ne more uživati nekaljene sreče.

¹ Priobčen v „Slov. Gospodarju“, od dne 23. avgusta 1906. Štev. 34—36.

Dobremu je pridejano hudo, veselje se druži z žalostjo, radost ima s seboj bridkost. Vsak posamezni človek ima svoje ugodnosti in prijetnosti, vsakaterega pa tlačijo tudi neugodnosti in težave.

Katoliški duhovnik nikakor ni izvzet od tega splošnega pravila; da, celó prvo mesto zavzema v tem oziru med drugimi ljudmi. Glej, kaj je v našem duhovniškem stanu žalostnega in veselega, kaj težavnega in vzveličavnega, kaj napornega in tolažljivega!

1. Prostost storiti, kar se komu zljubi, vobče štejejo med najimenitnejše dobrine tega življenja. To mnenje pač nikdar ni bilo tako globoko ukořenjeno v srcih človeških, kakor ravno dandanes, ko odmeva beseda prostost iz vseh ust, pa se premleva po raznovrstnih zborovanjih, knjigah in spisih. Ne redkoma se zamenjuje prostost z brezmejno razuzdanostjo, ki preobrača pravi red v stvarstvu.

Stališče katoliškega duhovnika je ravno, kar se tiče prostosti, na videz zelo neugodno. On se namreč mora skrbno varovati ne samo vsega, kar je po božjih in človeških postavah prepovedano, tudi ne samo onega, kar ima na sebi kakoržekoli znak lahkomišelnosti ali pa ničemurnosti; marveč on si mora tudi odreči mnogo takega, kar je poštenemu možu med svetom dovoljeno. Duhovniku je naravna svoboda na raznovrsten način omejena po cerkvenih postavah in po terjatvah njegovega vzvišenega poklica.

Ta reč je vobče znana, in ni, da bi natanje o njej govoril.

Ni ga namreč, ki ne bi znal, da so svobodi katoliškega duhovnika glede na njegove besede in dejanja mnogo ožje meje odmerjene, kakor človeku drugega stanú. Duhovnik, zlasti pa še dušni pastir,

je v svoji vesti ne redkoma zavezan, da se varuje najnedolžnejših stvari, ako se o njih slabo sodi, ali pa se zdi, da bi mogle biti povod pohujšanju za bolj slabotne. Jasno razpravlja o tej reči sv. Pavel v svojem prvem listu do Korinčanov v osmem poglavju, ki ga sklepa z velepomembnim stavkom: Če jed pohujša mojega brata, ne bom jedel mesa vekomaj, da svojega brata ne pohujšam. (I. Kor. 8, 13).

In sveti Tridentinski zbor, opominjajoč klerike, poklicane v delež Gospodov: naj tako uravnajo svoje življenje in obnašanje, da se ne bo opazovalo na njih nič, kar bi ne bilo resnobno, zmerno in sveto: brez pomisleka trdi, da so tudi malenkostni pregreški pri njih primeroma zelo veliki. (Seja XXII. pogl. 1. o reformaciji). O kolika tolika omejitev zlate prostosti!

Še večjega pomena, kakor do sedaj povedano, pa je to, da je katoliško duhovništvo po ostri postavi zavezano, živeti vzdržno in deviško-čisto. Nasvet božjega Vzveličarja, nauk apostolov, vzgled svetnikov in pa trdno prepričanje, da more ne-oženjeno, deviško duhovništvo najuspešneje delovati za vernost, poštenost in pobožnost: vse to je sveto Cerkev nagnilo, da zahteva od vseh, ki se posvetijo vzvišenemu mašniškemu stanu, deviško življenje, da terja neprestano čujočnost nad počutki, da zapoveduje nepretrgan boj zoper nagnjenja pokvarjene človeške narave. To je stvar, s človeškega stališča zelo težavna, stvar, ki terja izredno utrjenost v čednosti!

2. Pa božja previdnost vse tako uravnava, da omenjene neugodnosti postajajo ugodnosti, da se navedene težave izpreminjajo v vire višjega veselja in čiste radosti.

Omějitev svobode, lastno našemu stanu, bogato nadomestuje ono tolažbe polno prepričanje, da tako omejitev terja sama narava in častitljivost mašniškega stanú. Le na ta način se more svečenik vzdržati sam na ozkem potu vzveličanja in pa pomagati vernikom, da postanejo deležni tiste prostosti, ki je dar Kristusov, ki je prostost otrôk božjih.

Celibat ali neoženjenost pa rodi veselje duhovnega očetovstva, po čigar moči dober duhovnik daje sveti Cerkvi ne enega ali pa drugega, marveč sto in sto otrôk. Bogu posvečen dušni pastir, ki neumorno dela v vrtu in na polju Gospodovem, ima v svojih vernih ovčicah pač toliko sinov in hčerâ, kolikor duš. Videl sem pobožne župnike, katerih bolniško posteljo so noč in dan obdajali verniki, polni otroške ljubezni in vdanosti. Poznal sem dušne pastirje, katerih smrt je sto in sto župljanov objokovalo z bridkimi solzami. Našel sem grobove pobožnih duhovnikov, leta in leta ozaljšane z najlepšimi cveticami in rožami. Kaj čuda, če se skoro zdi, da uživajo duhovni očetje večjo čast in višje spoštovanje od telesnih!

O celibatu ali devištvu mašništva so že mnogo lepega povedali možje, ki so bili vneti dobrih želj za sveto vero. Moje mišljenje in vaše mnenje je znano iz velevažnega poglavja LXXXV. de clericorum coelibatu — o neoženjenosti duhovnikov — potrjenega na sinodi leta 1903.

Zato se zdaj sklicujem samo na izkušnjo, ki je najboljša učiteljica življenja. Kdo bi pač mogel prav in vredno popisati, kolikera in kako slavna dela je izvršil sveti mož, slavnoznani po svoji stanoovitni vzdržnosti in čistosti, čigar praznik slavimo ravno danes. Sv. Kajetan, rojen v Vincenciji leta 1480, umrl v Neapolju dne 7. avgusta leta 1547, se je lesketal od nežne mladosti sèm pa tja do smrti

po čudoviti sramežljivosti in nedolžnosti. V Padovi ovenčan s častjo doktorja svetnega in cerkvenega prava, zapusti svet in postane duhovnik ter posveti vse svoje moči Bogu in bližnjemu. Ustanavlja bolnišnice in z lastnimi rokami streže okuženim bolnikom. Zavaljo skrbne gorečnosti za blagor in vzveličanje bližnjega ga imenujejo lovca duš. Med duhovniki so se godile takrat marsikatero nerednosti: srčno želeč, da bi živeli zopet vzgledno in čednostno kakor nekdanj apostoli, ustanovi sv. Kajetan red regularnih klerikov ali Teatincev, ki živijo samó od prostovoljnih milih darov. Neutrudljivo skrbi za lepoto bogoslužja, za krasoto hiše božje, za natančno opravljanje svetih obredov ter za pogostni prejem svetega obhajila. Večkrat razkrinka pogubne zmote krivih ver, zlasti zmote protestantov ali luterancev, in popravi škodo, ki so jo povzročile. In ko je izvršil čudovita dela in pretrpel strašne muke, (bil je preganjan in zasramovan, s šibami tepen in v ječo vržen), je sladko in mirno zaspal v Gospodu. Bog ga je povečal z mnogimi čudeži v življenju in po smrti, in leta 1671 je bil prištet svetnikom.

Nadalje, edini sv. Frančišek Ksaverij, ki je bil rojen dne 7. aprila 1506 (obhajamo torej letos štiristoletnico rojstva preslavnega apostola Indije in Japonije) in je umrl dne 27. novembra (ne 2. decembra) 1552, ta svetnik, ki je celo svoje življenje živel čisto in vzdržno ter bil ves navdušen in goreč za sveto vero, v ostalem pa reven in siromašen, ta svetnik je v obširnem indijskem kraljestvu brez primere več opravil v korist krščanske vere in omike: s tem, da je cele narode pridobil za Kristusa, z lastno roko krstil dvanajststotisoč ajdov in privedel kneze, kralje in vladarje iz paganske praznoverne teme k luči in spoznanju resnice: brez primere,

pravim, več je ta svetnik opravil, kakor na primer misijonarji anglikanske cerkve, ki so prihajali v družbi svojih žen in svojih otrok; ti so potrošili na tisoče zatega denarja, ter radodarno porazdelili na stotisoče izvodov svetega pisma in drugih knjig — pa brez uspeha. Deviški sveti Frančišek Ksaverij je imel bogato in obilno žetev, oženjeni oznanjevalci evangelja so pa ostali skoro praznih rok.

3. Precej veliko težavo dela vsaj nekaterim duhovnikom pičlost dohodkov, ki jih jim prinaša njihova služba, in ki nikakor ne zadostujejo za življenje, duhovniškemu stanu primerno. Zares, težko mora deti mašniku, če ga dan na dan tare skrb za to, kar potrebuje za vsakdanje življenje; trdo mora občutiti, če ne more izkazovati gostoljubnosti, kakor jo zahtevajo vljudnost ter tu pa tam neizogibne razmere; bridko mu mora biti pri srcu, če mu nikakor ni možno lajšati uboštva svojih ljubljenih domačih in sorodnikov.

Pa tudi to težavo nadomeščajo radosti dušoskrbnega življenja. Duhovne sladkosti olajšujejo dušnemu pastirju breme siromaštva. Vedno mu je pred očmi prevzvišeni vzgled Vzveličarja, ki ni imel, kamor bi položil svojo glavo, pa tudi vzgled premnogih učencev Kristusovih, ki so se radovoljno odpovedali bogastvu ter so ga iz ljubezni do Jezusa porazdelili med uboge.

O, jarem Jezusov je sladek in njega breme je lahko! Kaj čuda, da so marsikateri bogatini zapustili svoje zlato in blago ter so s križem v roki odjadrali v daljne pokrajine, kjer so brez vseh udobnosti življenja med trudapolnimi napor in smrtnimi nevarnostmi vendar veselega srca živeli in veselega srca umrli. Tako velika je moč radosti, ki izvirajo iz duhovnega in dušoskrbnega življenja.

4. Da pa te radosti okušamo, zasledujmo dalje velike težave duhovniškega stanu!

K službi dušnega pastirja spada premnogo takih opravil, ki terjajo velik napor duševnih in telesnih moči ter naravnost nasprotujejo človeški počutnosti. Tako župniki na deželi prav velikokrat nimajo nobenega olikanega človeka, s katerim bi se mogli prijateljsko pogovoriti, le s težavo pridejo do zdravnika in zdravila, in primanjkuje jim potrebnih živil, pa tudi pripomočkov za nadaljnjo izobrazbo, kakor knjig, znanstvenih listov in kar je drugo takega. Duhovnik je ne redkoma prisiljen, pretrgati ponočni počitek ter hiteti v hudem vremenu daljno pot čez strmine in prepade po najslabših stezah k umirajočemu bolniku. Dušni pastir se mora pečati večinoma z resnobnim delom in z opravljanjem, ki njegovega duha zelo utrudijo: to je na primer izpovedovanje, spravljanje sovražnikov, previdenje bolnikov, molitev pri umirajočih, pokopavanje mrličev.

Veliko nadlogo in vsled tega žalost in boleost povzroča duhovništvu to, da cerkveni služabnik ravno z natančnim izvrševanjem svoje službe ne redko razdraži duhove, si nakoplje sovraštva ter vzbudi silen odpor in strastno nasprotstvo pri hudobnih ljudeh; to je gotovo neprijetno za moža, ki je zmeren, krotek, moder, mil in miroljuben. Sicer pa je dandanes mnogo takih, ki iz same zlobnosti katoliškega duhovnika prezirajo, črtijo in malo da ne preklinjajo. Duhovnik, čuvaj nad nравnostjo, obsoja s svojim svetim življenjem zlobno življenje hudobnežev: odtod mržnja, ki jo izprijenci očitno kažejo tako, da niti duhovniške obleke videti ne morejo, da ne bi obračali z nevoljo svojih oči drugam, ne meneč se za nobeno pravilo olike in vljudnosti.

Slednjič, da molčimo o drugih težavah, tlači še služabnika svete Cerkve breme odgovornosti o svojem

hiševanju. Če premišljuje, da je človeška duša tolike vrednosti in cene, kolikršne Kri, po kateri je odrešena; če premišljuje, kako lahko se more dogoditi, da po načinu svojega življenja, z zlorabo ali tudi z zane-marom svoje svete službe on sam dá povod, da neumrljive duše zajdejo na kriva pota ter zgrešijo svoje večno vzveličanje: kdo je, ki to preudarja, pa se ne boji in ne trese? Zato so se možje, ki so bili polni navdušene gorečnosti za sveto vero, branili prevzeti dušoskrbje; in drugi so se odpovedali pa-stirovanju, ker jih je strašila nevarnost, ki preti neumrljivim dušam, dasiravno so z zatajevanjem sa-mega sebe bili žrtvovali vse moči izvrševanju svoje službe. Sv. Janez Kancij je izborno oskrboval žup-nijo Ilkuzijansko, ki se razprostira blizu Krakove, pa ko je v duhu premišljeval nevarnost, ki obdaja njegove ovčice, je vzel slovo od svoje duhovnije. Zares, nevarnost, da bi mogli biti dušam v pogubljenje, to je breme, ki leži nad vsemi drugimi na naših ramenih, čigar težko težo vsi občutimo, pod čigar pezo se tu pa tam skoraj zgrudimo.

5. Takih in enakih neprijetnosti, nevarščin ter težavnosti je vse polno v našem stanu.

Vendar pa nam naj ne upade srce, ker vse premoremo v njem, ki nas dela močne (Filiplj. 4, 13) s svojo močjo od zgoraj; in naš sveti stan nam sam podaja mnogo sladke tolažbe in čistega veselja. Tu sèm spada odličnost in vzvišenost našega poklica. Svečenik je namreč srednik med Bogom in med ljudmi, katere bi naj v njegovem imenu vodil in vzveličal. On je svetilnik, raz katerega naj sveti ljudem sredi goste teme prava luč. On je sol zemlje (Mat. 5, 13), ki naj s svojo modrostjo popravlja neslane posvetne šege ter jih naj izboljšuje z vzgledom svojega življenja in jih naj preustvarja tako, da bodo prijetne Bogu, angeljem in ljudem.

Duhovnik nove zaveze opravlja trojno službo Kristusa Vzveličarja: uči, daruje in kraljuje. In tolika vzvišenost in veličastnost duhovniškega stanu gotovo mora krepiti srca delivcev skrivnosti božjih, jih mora napolnjevati z nebeškimi radostmi in s hvaležnostjo do ljubega Boga.

Duhovnik kot oznanjevalec evangelja ohranjuje čednostno življenje na svetu; kajti resnice, ki jih uči, utrjujejo red nazorov in zakonov, ki je potreben umnemu bitju, da more svojemu namenu primerno živeti in delovati. Kaj je lepšega od službe javnega učenika, ali kaj bi moglo vzbujati v srcu čuvstva slajše in čistejše tolažbe, nego zreti vsako nedeljo in vsak praznik vernike pred seboj zbrane, kako ukaželjni z vso pozornostjo poslušajo svojega propovednika, da bi s pripravnim srcem v sé sprejeli seme besede božje? Pač ne moremo si misliti žlahtnejšega in srčnejšega veselja, kakor je ono, ki ga mora občutiti dobri dušni pastir, ko vidi svoje župljane, ki jih je okrepčal s sladko hrano besede božje, kako od cerkve na vse strani hitijo na svoj dom: utrjeni v veri, polni dobrih sklepov in poživljeni z nebeškimi tolažbami.

Bogat vir tolažbe je za duhovnika pouk malih v temeljnih resnicah svete vere. Po prevzvišenem vzgledu božjega Vzveličarja s prav posebno ljubeznijo goji te nežne mladike na vrtu Gospodovem: uči jih spoznavati in ljubiti Boga, spoštovati starše, dobro hoteti in dobro delati bližnjemu, izpolnjevati svete dolžnosti do Cerkve in do domovine. In ko vidi, da te sadike, ki jih je gojil z očetovsko skrbljivostjo, od dne do dne krepkeje klijejo, ko zapačuje, da zelenijo, da se razevitajo ter že razširjajo prijeten duh čednosti, da celó rodijo dober sad vzveličanja: mar li ne napolnjuje to njegovega srca z vedno novimi tolažbami?

Izredna in neprecenljiva tolažila more duhovnik zajemati tudi iz onega svetega opravila, ki je najtežavnejše od vseh drugih: iz izpovedovanja. Izpovednik natanko vé, da dobra izpoved povrne grešniku dušni mir, ga okrepi, da se more ustavljati izkušnjam, pa ga podpira, da se more izogibati krivih in pregrešnih potov. Izpovednik spoznava, da izpovednica zagotavlja in utrjuje edinost in zastopnost med družinami, da izdatno napeljuje podložnike k pokorščini, predstojnike pa k pravičnosti, ter da vobče pospešuje dolžno spoštovanje do postav in zakonov. Izpovednik, ki s svojim trdom v izpovednici le eno dušo, ki je bila globoko pogreznjena v pregrehe, vrne Bogu in človeški družbi, občuti vsled tega toliko sladkost in tolažbo, kolikršne ne more povzročiti, ne dati čeli svet z vsemi svojimi nasladami.

Slično se sme trditi o vseh ostalih dušoskrbnih opravilih; pa predolgo bi bilo, naštevati vse posameznosti. Opozarjam samo le še na izvrševanje duhovnih in telesnih del usmiljenja. Dvomljivim prav svetovati, omahujoče podpirati, nevedne poučevati, žalostne tolažiti, plameneče prepire in sovraštva zaduševati: kolika tolažba! Siromakom pomagati, lačne nasičevati, žejne napajati, nage oblačiti, bolnike obiskovati, k jetnikom hoditi: kolika slast! Cele družbe svetih mož in devic, nasičenih s temi nebeškimi radostmi, so se docela posvetile izvrševanju del krščanskega usmiljenja.

Omenjeno še bodi eno edino opravilo mašniške službe, ki je nekako neizerpljiv vrelec, od koder izvirajo celi potoki duhovnega veselja: daritev svete maše in duh molitve. Sladkost brez vse primere se nahaja v zakramentalnem združenju z Vzveličarjem in v življenju, po vezi molitve zedinjenem z Bogom. Duhovnik po srcu božjem more vzradoščen

klicati s psalmistom: Gospod je del mojega deleža in moje kupe ... Merne vrvi so mi prelepo padle ... Naznanil si mi pot življenja, z veseljem me boš navdajal pred svojim obličjem: razveseljevanje je na tvoji desni vekomaj. (Ps. 15, 5. 6. 11).

6. K sklepu si ne morem kaj, da ne bi omenil brezbožnega in predrznega vprašanja, ki se mnogo in mnogokrat ponavlja in je žaljivo za naš stan: Kaj koristnega stori duhovnik, kaj dobrega ima kdo od dušnega pastirja?

Prav zelo mnogo stori katoliški duhovnik. Od njega ima katoliška družba toliko dobrega, da človeški rod nikakor ne bi mogel biti brez duhovnika. Izkušnja nas uči, da tam prospeva nrvnost in poštenost in prava omika in pa s pravo omiko navadno združena javna in zasebna sreča, kjer uživa duhovništvo spodobno čast in spoštovanje. Narobe pa, kjer je duhovništvo zaničevano ter ovirano v izvrševanju svojega poklica: tam se širi sirovost, razuzdanost, brezbožnost, tam gre vse navzkriž, in z razrušenjem javnega reda se tam ukorenini vsakovrstno hudo. Ne more namreč obstati vera brez duhovnikov, pa tudi ne človeška družba brez vere na Boga.

Ta čudovita moč duhovništva ima svoj vzrok v milosti od zgoraj, v milosti, ki prehaja na duhovnika, ko skrbno deli in marljivo prejema svete zakramente; to moč daje duhovniku edinost vere, neomajljivo upanje, in pa ljubezen, ki nikdar ne mine; ta moč prihaja od postavnega reda, ki po božji volji vlada med višjo in nižjo duhovščino. Trajno in izdatno delovanje je le tam mogoče, kjer kraljuje vzorna in dovršena edinost; to pa velja o nezmotljivem učenistvu svete Cerkve in urejenem svečenistvu, ki je v zvezi s središčem edinosti, to

je, z rimskim papežem. Pri verskih družbah, ki so zunaj naročja svete katoliške Cerkve, vlada gledé na verske resnice kakor tudi gledé na najvišjega poglavarja raznovrstnost, nasprotje, raztrganost na mnoge stranke.

O koliko tolažbo v bolestitih in težavah našega stanu prinaša nam naprava božja svete rimske Cerkve, čije služabnik biti je najvišja čast pa tudi najbogatejše plačilo!

Častiti vodniki duš!

S tem končam, preljubi bratje, kar sem smatral za potrebno, da vam povem o sladkostih in bridkostih, o prijetnostih in težavah vzvišenega duhovniškega stanu. Trdno in veselo zaupam v Gospoda, da bo ta moj govor zelo koristen vsem, ki imajo živo vero in pa pravega duha cerkvenega poklica.

Te besede in ti opomini bodo mogli udeležence sinode utrditi v dobri volji, izpodbuditi k zveličavnim sklepom, ukrepiti v potrpežljivosti, napolniti s srčnimi tolažbami, zagotoviti jim do konca stanovitnost v dobrih delih.

Za to milost sem do zdaj prisrčno in bom v prihodnje pridno prosil Boga, Očeta luči in delivea vseh dobrot. Če bom uslišan, bom klical neprenehoma s svetim pevcem psalmov: Kako velika je množina sladkosti tvoje, o Gospod, ki si jo prihranil njim, kateri se tebe bojé! (Ps. 30, 20). Amen.

Nagovor

v tretji in zadnji javni seji,

na praznik sv. Lavrencija, levita in mučenika, dne
10. avgusta 1906.

Melior est finis orationis,
quam principium.

Boljši je konec govora,
nego začetek. (Ekle. 7, 9).

Poj slavo jezik častno v teh treh dnevih obhajani sinodi! Poj slavo jezik dobro začete in najlepše se vršeče sinode srečnemu izidu! O Vzveličar, prejmi pesem njih, ki tebe hvalijo!

Sinoda, na praznik Izpremenjenja Gospoda našega Jezusa Kristusa, na večer ponedeljka tega tedna pričeta, se končuje danes dne 10. tekočega meseca, ko praznujemo god sv. Lavrencija, slavnega levita in mučenika rimske cerkve. Modri Pridigar starega zakona pripazuje: Boljši je konec govora (ali kake reči), nego začetek. (Ekle. 7, 9).

Slava torej večnemu Bogu, slava presvetemu Srcu Jezusovemu, čast prečistemu Srcu Marijinemu in hvala nebeščanom za vse dobrote, ki jih je prejel peti škofijski zbor!

Svet in blažen je ta dan, ko se naša srca veselijo in radujejo v Gospodu in ko jih prešinja tolažba nepopisna, ker smo okušali sladkost svete bratovske družčine, in se je približal naših trudov in naporov srečen konec.

Modrost, izkušnja in ljubezen vaša, čislani sinodaleci, je največ pripomogla, da so se vršila dejanja in posvetovanja te tridnevne sinode v duhu pristrčne pobožnosti in čudovitega soglasja. Ta okolnost nam dopričuje resnično pričujočnost božjega Vzveličarja, daje meni in vam povod svete radosti in čistega

veselja, pa je krščanskim vernikom v močno izpodbujo.

Srce mi veli, da naj izrečem vsem skupaj in vsakemu posebe, ki so se udeležili dieceznega shoda, zasluženno hvalo za bratovsko složnost in za navdušeno vnetost in gorečnost, s katero so mi stali ob strani v teh sinodalnih dnevih in s katero so z menoj vred delali: kakor tudi za izredno potrpežljivost, s katero so prenašali neprijetnosti, ki jih navadno s seboj prinaša življenje izven domače hiše.

Prav posebno zahvalo še izražam vsem uradnikom, zlasti zapisnikarju, pričujoče sinode: le-ti so namreč prenašali težo dneva in vročino. (Mat. 20, 12).

Svoji hvali in zahvali pa pristavim resno-milo prošnjo, da bi vi in vaši verniki prav zvesto izpolnjevali vse, kar se je tukaj vzveličavnega določilo in sklenilo. Ko bodo sinodalne določbe tiskane in zakonito objavljene, vam bodo v pripravo pomoč, da bote mogli sami duhovniškemu stanu primerno živeti in svojo duhovno čredo prav voditi.

Ko vam torej izročim zbirko sinodalnih odlokov, vas opominjam s prerokom Baruhom: To so bukve božjih zapovedi in postava, ki ostane vekomaj: vsi, ki jo izpolnjujejo, bodo prišli v življenje, kateri jo pa zapuščajo, v smrt. (Bar. 4, 1).

In zares, javni red in občni blagor med krščanskim ljudstvom zavisi od spoštovanja do postav. Se postava izvršuje, se strinja tudi obnašanje ljudstva s cerkvenimi zapovedmi; če pa so postave popustljive, popušča tudi javno blagonravje. Zato pa sami zvesto izpolnjujte in skrbite, da bodo vsi škofljani vestno izpolnjevali sinodalna določila! Pojte s trombo na Sionu in glasno oznanjujte, da se ti dekreti povsem strinjajo z naukom in duhom svete Cerkve, in da

jih torej treba sprejeti z vso spoštljivostjo ter izpolnjevati z vso natančnostjo.

Zlasti vi, mnogočastiti gospodje dekani, ki kot namestniki zastopate nadpastirja in ste razen tega na tem zboru bili imenovani za sinodalne priče, vi zlasti čujte in glejte, da bodo škofijsko postavo duhovniki in verniki sprejeli kot vodilo za življenje, in da bo nje izpolnjevanje prešlo v navado! S hrabrim in junaškim vodnikom izraelskim, z Jozuetom, kličite pastirjem in ovčicam: Le bodite trdni in skrbni, da izpolnjujete vse, kar je zapisano v bukvah postave, in da od tega ne odstopate ne na desno, ne na levo! (Joz. 23, 6).

Pojdite zdaj v miru in vrnite se blagoslovljeni k čredam, izročeni vaši pastirski skrbi in čujočnosti! Vztrajajte neomajljivo v dobrih delih: to bo najboljši sad letošnje sinode! V delu je krepost in življenje.

Zdaj pa bodi konec mojih besed, vašega dela pa pričetek!

S svetim pozdravom, ki sem ž njim pričel sinodo, jo tudi sklenem, z namero, da bi se tudi vaše delo vselej tako začelo in tako končalo:

Hvaljen bodi Jezus Kristus! Vekomaj! Amen.

Pozdrav,

govorjen pri slavnostnem zborovanju tretjega katoliškega shoda v Ljubljani,

v ponedeljek 27. avgusta 1906.¹

Milostljiva in prečastita nadpastirja!
Svetla gospoda kneza (Windischgrätz)!

Preblagorodni gospod predsednik!

Mnogočislani zborovalci!

Kdor vstopi v hišo ali družbo, jo mora pozdraviti; in po pozdravu spoznajo zbrani došlega gosta, kakor tico po petju.

Ko vstopim zdaj — in to že tretjikrat, o dobro znamenje, omne trinum perfectum, vse trojno je popolno, k tretjemu rado gre — ko vstopim in že stojim zdaj, pravim, med mnogoštevilno in prečislano družbo katoliških Slovencev in ker želim, da pomeni moj pozdrav več kakor navadno pozdravljenje, pozdravim vas z najstarejšim in najsvetejšim krščanskim rekom: Hvaljen bodi Jezus Kristus!

In zdaj me poznate, kdo da sem in kaj da hočem. Zdaj poznate moje mišljenje in hotenje, vse moje stremljenje, dejanje in nehanje. Zdaj veste, pokaj sem obhajal od 6. do 10. tekočega meseca sinodalni shod 235 ljubljениh svojih sodelavcev v vrtu in vinogradu škofije Lavantinske in čemu sem prihitel na tretji slovenski katoliški shod. — A zdaj poznam tudi jaz vas, ki ste glasno in jasno, ste zavedno in veselo odzdravili: V e k o m a j. A m e n. Zdaj poznamo skupni svoj program, vzajemno svoje hrepenenje in prizadevanje.

Moj in vaš nepresežno vzvišeni program je Jezus Kristus. Moja in vaša vroča želja, moja

¹ Priobčen kot priloga k „Slov. Gospodarju“, od dne 6. septembra 1906. Štev. 36.

in vaša krepka volja je slava Kristusova in lastna stalna blaženost. Ta vodilni svoj načrt smo posneli po angeljih, pojočih v sveti božični noči nad betlehemskimi livadami: Slava Bogu na višavah, in mir ljudem na zemlji dobre volje! Na le-ta naš temeljni načrt se opira in ozira vse drugo. Saj ga ni bilo in ga ne bo, po katerem bi se rešili časno in večno: razen obljubljenega, željno pričakovanega in resnično pridoposlanega Mesija, Jezusa Kristusa. Zato mora Kristus med nami živeti, kraljevati, gospodovati.

V tem smislu in duhu smo se zbrali k slovesnemu pričevanju svojega vzora, svojega programa. Papež Pij X. priporočajo v svoji poslanici *Sul azione cattolica* z dne 11. junija 1905 katoliške shode, ki bi naj bili javne izpovedi katoliške vere ter napovedi božjega miru in blagoslova. Katoliški shodi bi naj bili pričevaveci krščanske zavesti, vnetosti, navdušenosti. Kristus je imel tudi slovesen vhd v Jeruzalem, pa je ob času, ko je bilo največ ljudstva zbranega v Jeruzalemu, umrl na križu med mrknjenjem solnca, med pokanjem skal, med odpiranjem grobov; je od mrtvih vstal ob najbolj prazničnih dnevih judovskih; in Sv. Duha je poslal apostolom med pišem in v podobi gorečih jezikov na binkoštni praznik, ko so bili Judje zbrani od vseh strani, tako, da je sv. Peter nemudoma sprejel še tisti dan tri tisoč vernikov v sveto Cerkev.

V Kristusu zbrani zborovalci!

Znamenito, velevažno geslo je izdal razsvetljeni apostol sveta, ko je naročil dragim svojim Efežanom: ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, instaurare omnia in Christo, prenoviti,

vse v Kristusu (Efež. 1, 10), in sicer tako prenoviti in izpopolniti, da bo vse in v vsem Kristus (Kol. 3, 11), da bo on v vseh ljudeh upodobljen. (Gal. 4, 19).

Oprt na to Pavlovo načelo, je duhoviti papež Leon XIII., neminljivega spomina, v svojih veko-vitih poslanicah naglašal, da je v naših viharnih in nevarnih časih najti rešitev samó le v povratu k božjemu Vzveličarju: „V tem je zapopadeno ozdravljenje zla“, piše modri učenik v okrožnici *Exeunte* z dne 25. decembra 1888 klasiško kratko, „da se zasebno in javno povrnemo k Jezusu Kristusu in h krščanskemu življenju. In hoc posita malorum sanatio est, ut mutatis consiliis et privatim et publice remigretur ad Iesum Christum christianamque vivendi formam.“ In v glasoviti okrožnici *Rerum novarum* z dne 15. majnika 1891 opominja vesoljni učenik: „Declinare a Christo corruptio est, ad Christum redire sanatio. Kreniti ali odstopiti od Kristusa je poguba, h Kristusu se vrniti je otetba.“

In sedanji srčno in srečno vladajoči papež Pij, po previdnosti božji X., so v svoji prvi, težko pričakovani ker odločilni in merodajni encikliki *E supremi apostolatus cathedra* z dne 4. oktobra 1903 načrtali svojo sveto in veličajno nalogo z apostolskim vodilom: *instaurare omnia in Christo*, ut in omnibus formetur Christus, vse obnoviti in popraviti v Kristusu, da bo v vseh upodobljen Kristus.

Prav to je pač tudi ves namen in pomen tretjega slovenskega katoliškega shoda, ki presega po dušni žaroti udeležencev prvi in drugi shod, ki sicer tudi slujeta po izredni navdušenosti svojih obiskovalcev. Pričujoči katoliški shod želi in hoče, da se vse preobrazi v Kristusu, ki naj kraljuje v

vseh razmerah domačega in naj vlada v vseh odnošajih javnega življenja.

Zatorej urno in popolnoma nazaj k njemu, ki je pot, resnica in življenje (Jan. 14, 6), v vedi, katere najvišji cilj je spoznanje resnice; v umetnosti, katere najglavnejši smoter je razodetje ali odkritje večne dobrote in lepote, ki odseva, odsvita v stvarih. Kristus, Beseda božja, v kateri so skriti vsi zakladi modrosti in učenosti (Kol. 2, 3), je solnce duhov, je vir luči, je izvor lepote, je središče, od katerega mora izhajati in h kateremu mora voditi in se vračati vsaka prava veda, vsaka pristna umetnost.

O kako živo in željno jih hrepenel najmodrejši grških modrijanov, vrli Sokrat, po Učitelju resnice in čednosti! Sebe in svoje učence je tolažil ter tolažil: Čakajmo, morda pride, ki nas bo učil, kako moramo živeti z ozirom na bogove in ljudi! Samó le božje bitje nas more prav podučiti, je gošče vzkliknil plemeniti mož. — In res, obiskal nas je On, ki izhaja z višav, razsvetlil te, ki sedé v temi in v smrtni senci, da ravna naše noge na pot miru. (Luk. 1, 77. 78). Prišel je dolgo zaželjeni Učitelj resnice in čednosti, Kristus Jezus, ki sam zatrjuje o sebi: Magister vester unus est. Vaš Učitelj je le eden. (Mat. 23, 10).

Tega edinega Učitelja večnih resnic in vzveličavnih čednosti naj se tesno oklenejo in neodjenljivo držijo vsi gojitelji vede. Nesrečen, kdor še toliko ve in zna, pa ne pozna njega, ki govori o sebi: Jaz sem luč sveta; kdor sledi za menoj, ne tava potemi, temveč ima luč življenja. (Jan. 8, 12). Dokler sem jaz na svetu, sem luč sveta. (Jan. 9, 5). Kristus pa ostane na svetu

do konca dni — in sicer po svoji ustanovi, sveti Cerkvi, po kateri živi, blagoslavlja in deluje. Za to razsvetljuječo in ogrevajočo lučjo naj bi stano-
vitno hodili učenjaki in umetniki. Kam pa naj sicer
gredó? Gospod, kam naj pojdemo, je klical
močnoverni Peter. Ti imaš besede večnega
življenja. In mi smo verovali in spoznali,
da si Kristus Sin božji. (Jan. 6, 69). Tu v
visoki šoli Jezusovi so našli najizbornejši veleumi
popolno nasičenje svoje vedoželjnosti, so našli mir
srea, so našli zlato svobodo. Ubi Spiritus Domini,
ibi libertas. (II. Kor. 3, 17). Kjer je Duh
Gospodov, tam je svoboda. — Kristus vas
bo osvobodil. (Gal. 4. 21).

Tudi v kraljevstvu vede in znanosti mora vla-
dati Kristus. Saj tudi veda ne more vložiti dru-
gega temelja, kakor je vložen, ki je Jezus Kristus.
(I. Kor. 3, 11). Veda se mora zlagati s krščanskimi,
večno veljavnimi načeli; če jih prezira ali se jim
celo ustavlja, je brez moči, je brez jedra in zrna. Moč
in življenje prejema le od nezmotljivega, edinovzveli-
čavnega nauka Kristusovega, ki je tolike moči, da
že dvatisoč let vlada in vodi vesoljni svet ter ga bo še
dalje vladal in varoval puščobe in praznote. Potem-
takem pa zapoveduj in se proslavljaj Kristus v kra-
ljevstvu znanosti in umetnosti! On, ki je Edinoro-
jeni Očeta, je svetloba njegove časti in
podoba njegovega bistva, in ki vse z be-
sedo svoje moči nosi... in sedi na desnici
veličastva v visokosti (Hebr. 1, 3) in v ka-
terem prebiva vsa popolnost (Kol. 1, 20): ta
bodi vzor učenjakom in umetnikom, bodi
vzgled profesorjem in dijakom, bodi voditelj učiteljev
in učencev, vzgojiteljev in gojencev! Zakaj, to je
večno življenje, da spoznajo tebe, edino
pravega Boga, in njega, ki si ga poslal,

Jezusa Kristusa. (Jan. 17, 3). Njemu, kateremu se klanjajo kolena teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo (Filiplj. 2, 10), temu služiti, tega poslušati in posnemati, bodi vseh ved in umetnij najvišja slava in hvala!

Veda in umetnost mogočno vplivata na zasebno in javno življenje, katero ali razkristjanita ali pokristjanita, kakor pač delujeta ali na nekrščanski ali na krščanski podlagi. Zato pa vsa čast in hvala vrlim možem, ki si prizadevljejo, da Kristus vlada v državi vede in umetnosti, ki stojé na skali Petrovi, so naslonjeni na steber in podslombo resnice: na sveto katoliško Cerkev. Radost nad radost, da kaže vseučiliško dijaštvo katoliško zavest in da si črta in riše pravi smer za svoje prihodnje življenje. Danica in Zarja napovedujeta blagosloveno prihodnjost. Z uma svetlim in mirnim mečem se bodo katoliški akademiki zmagonosno borili in proslavljali, če bodo vedno eno srce in ena duša. Vstanite in Kristus vas bo razsvetlil! (Efež. 5, 14). Nazaj h Kristusu! Vera v Kristusa more več ko gore predstavljati, ona premore celo kamen od srca odvaliti.

Če bo Kristus vladal v vedi in umetnosti, bo vladal tem laglje v človeški družbi — pred vsem v družini. Saj mora biti tudi tukaj in še prav posebe kralj in gospod. Kristus je povzdignil in plemenitil družino, ko je sam trideset let v njej živel, delal, bil v njej pokoren in poslušen, je v njej rastel kakor na starosti, tako na modrosti, na milosti in ljubeznivosti pred Bogom in pred ljudmi.

In ravno sveta Družina nazareška bi naj bila slovenskim družinam vzgled in vzor. Po zvestem češčenju in vestnem posnemanju svete Družine nazareške bi dobivale trdna tla družinske čednosti, bi se globlje in globlje ukoreninjevale. In v tem

oziru bi največ koristila družba krščanskih družin na čast sveti Družini nazareški, katero so modri papež Leon XIII. s krasno okrožnico *Neminem fugit* z dne 14. junija 1892 raztegnili na ves katoliški svet. V Lavantinski škofiji šteje ta času primerna in potrebna družba že 30.800 družin z 148.370 člani. Vse hvale in skrbne razširitve vredna družba napeljuje družinske očete, da se vedejo kot namestniki sv. Jožefa; žene, da se vzgledujejo nad božjo Materjo; in otroke, da nasledujejo božje dete Jezusa.

In varstvo svete Družine je najmočnejša bramba zoper napade in navale na krščansko življenje v družini. V družini, ki časti in posnema sveto Družino, ne bodo opravili nič, ki izkušajo preosnovati posvetno postavo gledé na svetost, enotnost, nerazdružljivost svetega zakona, ki je nosilni steber družini, občini, državi, človeški družbi sploh. Beseda Kristusova je tukaj postava: Kdorkoli se loči od svoje žene in vzame drugo, prešestuje nad njo; in ako se žena loči od moža in se omoži z drugim, prešestuje. (Mark. 10, 11, 12). Kar je Bog združil, naj človek ne loči. (Mat. 19, 6). Ta večno veljavni izrek Kristusov je povzročil, da je 4½ milijona avstrijskih katoličanov v dveh mesecih povzdignilo svoj glas zoper krič o razporoki ali o ločitvi veljavno sklenjenega zakona.

Da, Kristus kralj v krščanskih družinah, in v njih bota bivali složnost in ljubezen, bota stanovali zadovoljnost in blaženost, bode polno miru in blagoslova božjega. Živo želim, da bi slovenske družine tako živele, da bi jih Kristus rad obiskaval, kakor je obiskal goste v Kani Galileji, pa je obiskal hišo Simonovo in Cahejevo in v Betaniji blago trojico Lazarja, Marto in Marijo.

Kakor v družini mora Kristus vladati tudi v šoli, kjer se nadaljuje domači poduk in domača vzgoja.

Čudovito, Kristus sam je obiskal šolo. Toda katero? Šolo tempeljsko, šolo torej versko, in ne bene druge. Tam v tempelju je sedel prav kakor učenec med učeniki, je poslušal, odgovarjal in pral, da so se mu vsi čudili. V šolo, v kateri uči Kristus vzveličavne resnice in čednosti, v tako šolo morajo pošiljati starši svoje otroke, če hočejo izrediti otroke božje in dediče nebeškega kraljevstva, če hočejo doživeti veselje nad njih pokorščino do sebe, do Cerkve, do domovine.

Kristus je zaklical besede, ki že dvatisoč let donijo po širnem svetu: Pustite otročičem k meni priti in nikar jim ne branite, zakaj taci je nebeško kraljevstvo! (Mark. 10, 14). Kristus je otroke ljubil, jih je objemal, je na nje roke polagal ter jih je blagoslavljal (Mark. 14, 16), in otroci so za svojim nebeškim prijateljem radi hodili, so ga poveličevali, so mu klicali hosana, hosana! In Kristus je nedolžne otroke obkrožil z visokim in močnim obzidjem, da bi jih obvaroval zapeljivosti, da bi jih branil pred pohujšanjem. In ta obrambni zid je grozni izrek: Kdor pohujša katera tega teh malih, ki v mene verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globoko morja. (Mat. 18, 6). Strašne besede! Vsak Slovenec naj skrbi, da ga ne bodo zadele; zlasti naj skrbijo za to starši, odgojitelji, učitelji.

Ali ni strašno slišati, da se nahajajo ljudje, ki hočejo Kristusa, njegov sveti nauk in sveti križ odpraviti iz šole, namesto vzveličavnega krščanskega nauka uvesti medlo mešanico, odstraniti prejemanje svetstev, zabraniti vaje v božjih in dejanskih čed-

nostih! O nespamet, o škodljivost s v o b o d n e š o l e, šole brez Kristusa, brez Učitelja večne resnice in večnega življenja! Ne, takšne šole ne marajo Slovenci, ki so krščanski narod; in zato mora biti šola tudi krščanska, če hoče biti slovenska, narodna. Prav danes praznuje Cerkev god sv. Jožefa Kalasankcija († 1648), ustanovitelja reda regularnih klerikov Matere božje pobožnih šol.

Kristus živi, gospoduj in zaukazuj v šoli!

V Kristusu se mora dalje prenavljati socialno ali družabno življenje. Kristus mora voditi gospodarje in služabnike, posestnike in najemnike, delodajavce in delavce, bogate in revne, sicer ni sreče, ni zadovoljnosti, ki je že polovica prijetnega življenja. Kristus mora biti vseh Gospod, sicer noče nobeden ne poznati in ne imeti gospoda nad seboj.

Kristus je zlasti povišal in posvetil delavski stan, ko je bil rojen v tem stanu, je vzel hlapčevsko podobo na se, je bil imenovan tesarjev Sin in celo kratko tesar; ko je dalje izvolil izmed delavcev svoje ljubljene tovariše in apostole. Pri svojem javnem učenju se je rad mudil pri delavcih, je rad govoril o njih delovanju v vinogradu in na polju ter o njihovem plačilu na večer. Kristusa so posnemali apostoli, zlasti bogonadarjeni Pavel, ki je bil sam rokodelec, tkal je preproge in šotore, in je pridno priporočal delo. Vobče je znan njegov krepki izrek: Kdor noče delati, naj tudi ne jé. (II. Tes. 3, 10). Delavci moramo vsi biti. Kdor noče delati, ko bi lahko delal, naj ne jé, naj gine. Delati pa moramo v Kristusu, s Kristusom in za Kristusa. Le Kristus reši novodobno družbo!

Kristus mora vladati v občini, deželi in državi. Saj je njemu dana vsa oblast v nebesih in na zemlji. (Mat. 28, 18).

Kristus kraljuje vsled prirodjene pravice kot edinorojeni Sin Kralja najvišjega, torej dedič vse oblasti; in kraljuje tudi vsled pridobljene pravice, ker nas je namreč otel oblasti teme (Kol. 1, 13) in je dal samega sebe v rešilo za vse (I. Tim. 2, 6), in so vsi postali njegovo pridobljeno ljudstvo. (I. Petr. 2, 9).

Kristus je najvišji vladar in izvršuje svoje vladarstvo po svojem kraljevstvu na zemlji: po eni edini, sveti, katoliški in apostolski Cerkvi, v kateri vlada po resnici, pravici in ljubezni. Kot najvišji oblastnik ima neoddatno pravico, dajati postave občinam in državam; in to je storil po večno veljavnih zakonih svojega evangelja, ki veže kot najvišji zakonik vsa ljudstva in vse države. Evangeljska postava je najmočnejša podlaga obstoju in blagostanju vsakega kraljevstva. Ako se izpodkoplje in izpodmakne ta temelj, je pogibelj neizogibna. Saj tudi tukaj ne more nihče vložiti drugega temelja, razen tega, ki je vložen, kateri je Kristus Jezus. (I. Kor. 3, 11).

Občina, dežela in država morajo skrbeti pred vsem za časno blagostanje svojih občanov, deželanov in državljanov, vendar tako, da le-ti ne izgubijo večne blaženosti, ki se pa pridobi le po Kristusu. Drugega imena ni danega ljudem, da bi se vzveličali, kakor je dano ime Jezusovo. (Dej. ap. 4, 12).

Kraljuj torej Kristus vselej in vsepovsodi!

Prečislani zborovalci!

Jezus Kristus včeraj in danes, tisti tudi vekomaj! (Hebr. 13, 8).

Razvoj in procvit slovenskega naroda se more uspešno vršiti le na državni podlagi tiste vere, ki sta jo oznanjevala solunska brata sv. Ciril in sv. Metod, in po kateri sta preobličila slovanski svet. Moč in krepkost Slovencev se bo pokazala, ko bo cvetela pri njih dejanska vera, ko bo vladala složnost srca in složnost duše. Drugim narodom je dal Bog po enega apostola, nam pa je dal kar dva brata apostola, da nas tem izdatneje družita v veri in ljubezni.

Slovenci, držite se neodtrgljivo Kristusove vere! S tem si lahko pridobite veljavo in slavo nad drugimi rodovi. Velikost kake dežele ni ravno odvisna od razsežnosti svojega kraja, marveč je odvisna od čednosti, od značajnosti svojih prebivalcev. Naj so Slovenci živo verni in resno pobožni, naj so kot mravlje marljivi, naj so trezni in zmerni, blagosrčni in velikodušni: in slovenska dežela bo veljavna, slavna, občudovana.

Toda dovolj besed! Dejanje nastopi! Nastopi vzajemno potegovanje za krščansko vedo in umetnost, za krščansko družino in šolo, za krščansko uredbo človeške družbe, za krščansko srenjo, deželo in državo!

V izvršitev tega načrta stopimo združeni v tabor Kristusov, pred katerim bežé sovražne sile! Kdor je Gospodov, kličem s svetopisemskim pozivom, se naj pridruži nam! (II. Moz. 32, 26).

Križ Kristusov je naša trobojnica, nad katero še doslej ni bilo dobitnika – zmagovalca

in ga ne bo, dokler bo sijalo solnce na nebu. Ta trobojnica, sveti križ, vihraj in plapolaj in spominjaj Slovence tužne preteklosti in boljše prihodnosti. Pod njo so se predočetje hrabro bojevali in so najhujše nezgode srečno prebili. V njej je gotova zmaga tudi za njih zveste sinove in pobožne hčerke.

Moje zadnje besede pa naj bodo zadnje besede zadnje svetopisemske knjige: Pridi, Gospod Jezus! Jaz pridem kmalu. Milost Gospoda našega Jezusa Kristusa bodi z vami vsemi! Amen. (Apok. 22, 20. 22).

Opomba.

***Z**e med zadnjo sinodo se je od nekaterih strani izrasila želja, da bi se naj važni govori, oziroma odloki sinodalni v kratkem času posebe izdali.*

Da bi tej želji vsaj deloma bilo ustreženo, je podpisani prosil prevzvišenega in milostljivega gospoda kneza in škofa, da mu milostno prepustijo rokopis svojih treh sinodalnih govorov s dovoljenjem, jih posloveniti ter obenem s govorom na III. katoliškem shodu v Ljubljani objaviti v posebni knjižici.

Prošnja je bila uslišana, in po velikodušni darežljivosti Njih Ekscelence je mogoče, to knjižico v dar poslati vsem p. n. Lavantinskim duhovnikom kot mal spominek na izpodbudno slavnost letošnje pete Lavantinske sinode.

V Mariboru, na praznik sv. nadangelja Mihaela, dne 29. septembra 1906.

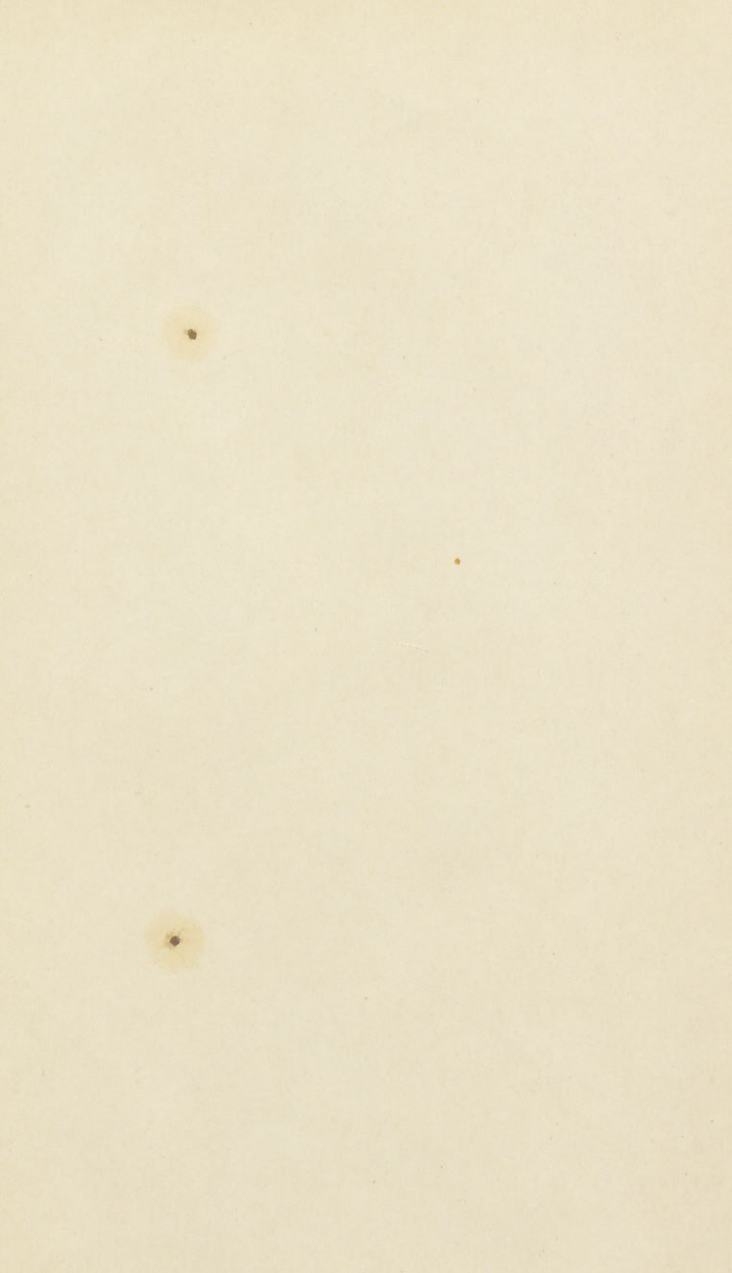
Dr. Ivan Tomašič,

kn. šk. dvorni kaplan in konzist. tajnik.

KAZALO.

	Stran
Uvodni govor k začetku in otvoritvi škofijske sinode, prednašan pri prvem občnem zborovanju, dne 6. av- gusta 1906	3
Govor v prvi javni seji škofijske sinode, na praznik sv. Kajetana, dne 7. avgusta 1906	12
Nagovor v tretji in zadnji javni seji škofijske sinode, na praznik sv. Lavrencija, levita in mučenika, dne 10. avgusta 1806	24
Pozdrav, govorjen pri slavnostnem zborovanju tretjega katoliškega shoda v Ljubljani, dne 27. avgusta 1906	27
Opomba	39

COBISS ©

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000492971

